

SANT JOAN DE VILASSAR.
BUEN PAPEL, BUENA IMPRESIÓN,
EXCELENTE ILUSTRACIÓN Y MEJOR TEXTO.
NOTES VILASSARENQUES AMB MOTIU
DE L'ANY VICENS VIVES

RESUM

En escaure's el centenari del naixement i el cinquantenari de la mort del professor Vicens, enguany (2010) s'ha celebrat l'any Jaume Vicens Vives, amb una gran quantitat d'actes i activitats per la commemoració¹ del record de la seva persona i la seva gran influència en l'àmbit historiogràfic, pedagògic, polític i social. No cal dir que, com succeeix habitualment amb aquest tipus d'aniversaris, l'any Vicens Vives a la nostra comarca ha passat de forma totalment desaperebuda.

Com en d'altres ocasions hem fet en aquesta mateixa seu, no podíem deixar escapar l'ocasió de, com a mínim, fer-nos ressò de l'efemèride; és per això que hem decidit redactar aquests modestos i breus mots en remembrança del gran renovador de la historiografia de mitjan segle xx. Per fer-ho ens ha servit d'excusa comentar, de forma una mica desendreçada, una ressenya que el mateix Jaume Vicens Vives va fer de l'obra del vilassarenc Lluís Guardiola i Prim a la revista *Destino* l'any 1955, per a l'ensems vindicar l'historiador de Vilassar de Mar. Aquesta ressenya, de la qual tinguérem constància fa uns mesos gràcies a la senyora Rosa Sust Mir, ens ha semblat interessant per les consideracions que proferí a l'historiador vilassarenc.

Jaume Vicens Vives ha estat reconegut per la comunitat acadèmica com l'historiador més prominent de la primera meitat del segle xx i també com el capdavanter de la renovació historiogràfica espanyola. És per això, per la talla de Jaume Vicens Vives com a historiador de reconeixement mundial, que prenen rellevància les paraules de lloança que aquest va dedicar a l'obra de Lluís Guardiola i Prim en la predita revista. Lluís Guardiola és, sens dubte, un historiador més dels molts i molt bons que hi hagué durant la dictadura franquista al nostre país, però paga la pena parlar-ne una mica.

Guardiola fou íntim amic d'historiadors mataronins notables, com ara l'arxiver fundador del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, Lluís Ferrer i

Clariana o l'arqueòleg Marià Ribas, amb els quals treballà per la recuperació i la restauració de la capella de Sant Sebastià del veïnat cabrilenc del Sant Crist i l'excavació del jaciment vilassarenc de Can Vilalta, que reportà el mil·liari romà de l'època de l'emperador Octavi August prop del camí del Mig, al llinar amb el terme de Cabrera de Mar. Lluís Guardiola i Prim fou un notable historiador local, cronista i redactor que treballà sempre al servei del periodisme, la història i la cultura popular en el sentit més ampli. Amb les seves mancances i amb les seves detraccions, la seva obra continua essent encara avui, mig segle després, una eina de referència per a molts recercadors. Aprofitem aquesta comunicació per fer una breu aproximació biogràfica a redós de la seva persona i la seva obra com a redactor i historiador.

Ultra un petit resum biogràfic del professor Vicens, la comunicació s'articula a redós de la ressenya publicada l'any 1955 a *Destino*, la qual prenem com a pal de pallar. A partir de la ressenya comentem qui fou Guardiola i alguns detalls de la seva obra. En la comunicació pretenem donar resposta a les incògnites que el mateix Vicens Vives va deixar impreses en lletra de motllo sobre Guardiola i ampliar algunes de les afirmacions de Vicens relatives tant a Guardiola com a la seva obra més notable, la coneguda *monografia* de Vilassar de Mar.

Parlar del professor Jaume Vicens Vives en la Sessió d'aquest any ens ha semblat escaient i, per això, ho hem fet, perquè ens semblava oportú deixar testimoni d'una vida al servei de la història, en un context que no sempre li fou favorable però que va saber sempre oposar-se a les limitacions del seu context per superar-se, tal com parafrasejava el seu lema de vida personal que acompanyava l'au fènix que decorava el seu ex-libris i que deia així *Super adversa auferis* (supera't davant les adversitats).

BREUS PINZELLADES SOBRE VICENS VIVES

Nat a Girona el 16 de juny de 1910, Vicens Vives fou, a més d'historiador, escriptor, catedràtic i editor. Després dels seus estudis bàsics a Girona, entre 1927 i 1930, va estudiar a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, on tingué per principals referents i valedors el doctor Antonio de la Torre i del Cerro i Pere Bosch i Gimpera, els quals configuraren un esperit científic crític i una visió que per molts ha estat considerada d'eclèctica, tot heretant del primer el rigorisme germànic de l'arxiver i del segon la capacitat de síntesi de l'arqueòleg.

Entre 1932 i 1933 va ser professor de l'institut Escola en el marc de la renovació pedagògica de la Segona República. Més tard, anà a treballar a la recentment creada Universitat Autònoma de Barcelona i, després, havent assolit la càtedra de Geografia i Història de l'Institut de Figueres, va passar a formar part del claustre de professors de la Universitat de Barcelona, corria l'any 1933. L'any 1935 va guanyar la càtedra de l'Institut de Zafra, que deixà per reincorporar-se

Jaume Vicens Vives.

a la Universitat de Barcelona, per crear, amb Ferran Soldevila i Enric Bagué, el Seminari d'Història de Catalunya.

La seva tesi llegida l'any 1936 davant Bosch i Gimpera, De la Torre, Lluís Pericot, Alberto del Castillo i Ferran Soldevila fou molt crítica amb la tradicional interpretació del catalanisme, fet que l'enfrontà obertament amb Antoni Rovira i Virgili, atès que Vicens considerava l'escola de la Renaixença com a amateur i pretesament tendenciosa per tal d'argumentar els postulats nacionalistes romàntics.²

L'any 1937 va contraure matrimoni civil al rectorat de la Universitat amb Roser Rahola Espona, que havia conegut en el famós creuer de 1933 quan aquesta era estudiant de Filosofia i Lletres.³

En esclatar la Guerra Civil, fou mobilitzat al cos de sanitat. En acabar el conflicte, declinà fugir a l'exili francès ja que pensava que no li podia passar res atès que mai s'havia immiscuït en cap partit polític, però el cert és que, a causa del seu matrimoni civil i l'amistat amb importants personatges de la Generalitat republicana, Vicens hagué d'afrontar un procés de depuració davant el Tribunal Regional de Responsabilitats Polítiques, del qual hem localitzat l'expedient de depuració.⁴ Aquest el va inhabilitar per ocupar càrrecs de direcció i forçà el trasllat a províncies. Així les coses, Vicens va arribar a Baeza on, des de 1943, va haver de fer de professor i va començar la seva col·laboració amb la revista *Destino*.

Amb el seu cunyat Frederic Rahola va crear l'Editorial Teide, que aviat esdevingué un referent en la renovació dels llibres docents en l'àmbit peninsular.

En el congrés d'Història del monestir de La Rábida de 1943, s'aproximà al cercle d'intel·lectuals de l'Opus Dei, els quals en el futur serviren de pont entre Vicens i les noves autoritats franquistes de la Universitat. Els beneficis que li reportà l'Editorial Teide li permeteren aviat poder demanar l'excedència de la plaça a Baeza i retornar a Barcelona per preparar la seva reincorporació a la Universitat. L'any 1947 obtingué la càtedra d'Història Moderna a la Universitat de Saragossa i l'any següent esdevingué catedràtic d'Història Moderna i Contemporània Universal de la Universitat de Barcelona.

De nou a la Universitat de Barcelona, repregué la seva activitat docent i recercadora. Va dirigir la secció barcelonesa de l'Institut Jerónimo Zurita del CSIC. El curs 1949 va fundar el Centre d'Estudis Històrics Internacionals i va començar a editar la revista *Estudios de Historia Moderna* i l'*Índice Histórico Español*. A l'abric del Centre d'Estudis Històrics Internacionals, aglutinà joves promeses com Jordi Nadal, John Elliot, Pierre Vilar i Josep Fontana, entre d'altres, amb els quals pretengué afrontar la regeneració historiogràfica. Aquest grup d'historiadors mai no arribà a formar una escola, per llur indefinició teòrica, però compartiren àmpliament l'impuls renovador de professor.⁵

La seva empremta renovadora és ben present en obres com *Aproximación a la historia de España* (1952), *Juan II de Aragón* (1953), *El gran sindicato remensa* (1954) i *El segle XV. Els Trastàmars* (1956), així com també en altres obres col·lectives, com ara els *Estudios de Historia Moderna* (1951-59), *Índice Histórico Español* (iniciat el 1953), la *Historia social y económica de España y América* (1957-59) o la sèrie *Biografies Catalanes*, amb la qual intentà burlar la censura i emprendre una nova historiografia catalana.⁶

La seva producció historiogràfica fou molt prolíxa, en pro de la brevetat direm que les seves obres de referència versen de forma aprofundida sobre el monarca Ferran II i, de forma més general, però sense perdre detall, sobre la història del segle xv a la Corona d'Aragó. És destacable també la seva producció cartogràfica que revolucionà la geopolítica hispana. Establí relacions amb els principals historiadors del seu temps com ara Arnold Toynbee, Fernand Braudel o Lucien Febvre, de qui rebé influències en el camp cartogràfic.

A la dècada dels cinquanta inicià la seva particular vida política, a la qual arribà per l'estudi de la història. Per la seva autoritat moral aviat esdevingué un referent del catalanisme clandestí i causà enlluernament de sectors situats a la dreta i a l'esquerra.

Malgrat que sempre gaudí d'una bona salut, Vicens morí a Lió, on s'havia traslladat per ser tractat mèdicament contra el càncer de pulmó que se li havia diagnosticat. L'òbit es produí el 28 de juny de 1960 als cinquanta anys justos

d'edat. La seva mort estroncà una notable carrera tant des del pla acadèmic com des del pla polític, i deixà orfe una classe influent que aspirava a un nou model d'encaix en les relacions Catalunya - Espanya en el preludi de l'ocàs de la Dictadura. Fou enterrat a Roses l'1 de juliol de 1960.⁷

LA PUBLICACIÓ DE LA RESSENYA A *DESTINO*

L'article que ens ha servit d'excusa per redactar aquests breus mots aparegué al número 933 de la revista *Destino* l'any 1955.⁸ En un apartat d'apunts culturals on a la dècada dels 50 regularment escrivien, a part de Vicens Vives, altres personalitats de l'àmbit intel·lectual com ara Ramon d'Abadal, Josep Pla, Antoni Vilanova, Joan Reglà, Josep Maria Espinàs, Anna Maria Solari, Oriol Bohigas i R. Vazquez Zamora, entre d'altres i que duia per títol *Panorama de arte y letras...*, Vives publicà en aquell número 933 de *Destino* una ressenya de diverses publicacions sota el títol *Libros sobre Cataluña*. En aquest text, Vives dedicà unes paraules a la monografia històrica de Lluís Guardiola. Els mots laudatoris que el mestre dedicà a l'obra del cronista vilassarenc ens semblen tan simpàtiques que ens hem permès reproduir la part en qüestió de la ressenya. Deia així:

«... Y pequeña vida local.

Las obras que acabamos de comentar responden a grandes planes editoriales y demuestran que somos capaces de llevarlos a cabo con holgura. Sin embargo, otras ciudades de España y, desde luego, de Europa pueden permitirse semejantes pujos científicos e iguales lujos de edición. Lo que ya es más difícil y lo que realmente demuestra mi optimismo es esta obra que ha caído por azar en mis manos: "Sant Joan de Vilassar". Buen papel, buena impresión, excelente ilustración y mejor texto. Impreso en el mismo Vilassar de Dalt (SIC) escrita por L. Guardiola y Prim, autor perfectamente desconocido para mi y a quien debo agradecer las íntimas satisfacciones de estas últimas horas leyendo un texto bien pensado y mejor realizado, emotivo y erudito, que sin duda se convertirá en uno de nuestros clásicos de historia local. Esto si que es realmente alentador. Cuando un pueblo puede manifestar su capacidad para presentar una obra perfecta en el ámbito de una localidad de cuatro mil vecinos, entonces empezamos a sospechar que somos mucho mejores de lo que creíamos. Entonces puede afirmarse como cierta mi teoría del "bon capteniment" a que tiende por naturaleza la sociedad catalana.

La obra del señor Guardiola y Prim busca esa perfección total. Con habilidad de historiador consumado, con seguridad literaria y envidiable dominio de la temática histórica actual, nos da a conocer el desarrollo de Vilassar y su participación en el impulso comercial y cultural del país. Los vilassaneses desfilan por las páginas de la obra con la misma seguridad que afrontaron las tempestades del Atlántico en sus famosos viajes a América. Muy pronto los conocemos y en seguida los amamos marinos, burgueses, obreros, campesinos, gente de buena raza enfundados en sus levitas o en sus blusas, tal es la piedra roqueña sobre la que aún hoy nos levantamos nosotros. Y por si hubiera alguna duda, la ilustra-

ción va captando el pasado en un magnífico despliegue de posibilidades ópticas. Ese material no tiene precio. Hasta hoy nadie en España había logrado hacer historia con la fotografía. El señor Guardiola puede estar orgulloso de haber logrado un laurel que nadie podrá negarle, y, sobre todo, de haberlo ganado con la sola arma de la ilusión, y también, ¿por qué no decirlo?, del humor. Ya que en el libro es humano, muy humano, y en consecuencia respira ese espíritu “sornerguer” del Maresme.»

L. GUARDIOLA Y PRIM, AUTOR PERFECTAMENTE DESCONOCIDO

Pel professor Vicens, Lluís Guardiola era totalment ignot, però al seu Vilassar de Mar natal no ho era tant, o millor dit, no ho era gens. Nascut a la matalasseria paterna del carrer de Sant Joan el 4 d'agost de 1907, ultra haver après les beceroles a les escoles locals es formà de mode autodidacte en història, periodisme i humanitats per tal de fer de la seva vocació la seva dedicació professional. En aquella mateixa matalasseria va viure fins a la seva mort, esdevinguda el 30 de maig de 1977.

L'any 1926 (amb divuit anys) fundà amb altres lletraferits, a l'abric de la impremta Fors del carrer Bartrina de Vilassar de Mar, la revista *L'Ona*, gràcies a la qual s'anà avesant a les redaccions i impremtes en les quals treballà fins a la seva senectut. Més endavant, des de 1929, encapçalà amb Roc Batllori la revista *El Litoral Agrícola* de la Federació de Sindicats Agrícoles i, des de 1931, participà en la redacció de la revista *Pagesia* de la Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya. Durant la Guerra fou mobilitzat per anar a servir al cos d'aviació i passada la contesa va exercir de mestre a Torrelavit, per a més tard anar a treballar a les oficines d'una fàbrica de gènere de punt a Mataró.

Jaume Vicens no podia saber que en el futur Guardiola acabaria la seva vida laboral als mateixos tallers vilassarencs on havia nascut *L'Ona*, fent de corrector, redactor i assessor literari a la impremta i editorial Oikos-Tau. Durant aquesta darrera fase va tenir cura d'editar la revista *Perseverancia*, que era la publicació que donava veu a l'Obra dels Exercicis Espirituals. L'any en què el va sorprendre la mort (1977) era el director del butlletí *Catalunya Agrària*, l'instrument de difusió de les Cambres Agràries Catalanes. En aquesta publicació (com anteriorment havia succeït en *L'Ona*), el seu amic l'humorista i dibuixant Joan Ernest Vinardell hi publicava periòdicament acudits.

Durant gairebé trenta anys va publicar articles al diari *El Noticiero Universal* firmant sota el pseudònim de Juan del Mar. També va escriure sovint al *Diario de Mataró y su comarca*.

Vicens Vives tampoc sabia que Guardiola fou el fundador de l'associació Amics de Vilassar, una entitat cultural molt similar al que avui anomenaríem un centre d'estudis i que l'any 1961 rebé el «Premio Nacional Virgen del Carmen» per l'organització de diverses exposicions i conferències de temàtica marinera.

I que durant els anys cinquanta, en ple apogeu de la floricultura, fou un dels principals organitzadors dels famosos concursos d'ornamentació floral de carrers amb motiu de la Festa Major de Sant Joan i que per raons de veïnatge treballà sempre concretament en els guarniments del carrer d'en Roig.⁹

CON HABILIDAD DE HISTORIADOR CONSUMADO, CON SEGURIDAD LITERARIA Y ENVIDIABLE DOMINIO DE LA TEMÁTICA HISTÓRICA ACTUAL

A la crítica actual li poden sorprendre els apel·latius que Vicens Vives proferí a Guardiola, ateses les mancances formals i els errors de precisió que presenta la seva obra magna més de seixanta anys després de la seva redacció, però al nostre parer caldria atendre dues apreciacions. La primera, que en el seu context l'obra havia de ser molt meritòria per aconseguir una consideració tan laudatòria per part de la màxima autoritat en història del seu temps. I la segona que, malgrat ser una obra mancada de cites atès que el seu gran mèrit és ser la recopilació d'uns testimonis orals per a nosaltres avui inaccessibles, l'obra és encara avui d'obligada consulta per als qui volen aproximar-se al passat de Vilassar de Mar, ja que és encara avui la més exhaustiva dedicada al poble i a la seva gent.¹⁰

Al marge de l'obra que va merèixer la glossa del professor Vicens, de la qual parlarem tot seguit, Guardiola va treballar en altres publicacions com ara *L'Anecdolari Vilassarenc* que, havent-se editat l'any 1959, amb el temps ha passat de ser un objecte per a la curiositat local a ser una eina interessantíssima a nivell històric i antropològic.

La inquietud d'aquest *historiador consumado* el dugué a fundar el Museu Municipal de Vilassar de Mar.¹¹ La història d'aquest museu té el seu punt d'arrencada en la Festa Major de 1951, quan Guardiola i Josep Trias organitzaren una exposició de miniatures navals que reuní més de cent vint peces entre maquetes, pintures, cartes nàutiques i altres objectes relacionats amb la navegació, que posaren de manifest el ric patrimoni marítim de la localitat. L'èxit i l'acceptació generalitzat de l'exposició dugué l'Ajuntament l'any 1955 a aprovar la creació del dit museu, del qual, fins a la seva mort, Guardiola en fou el principal mantenidor, cuidant-se de recopilar, salvar i inventariar innumerable béns que avui són el principal fons del Museu de la Marina de Vilassar de Mar. A més, durant les dècades dels anys 50 i 60 fou un dels impulsors de la creació del Museu Monjo d'escultura, una de les úniques gliptoteques especialitzades del país.

ESTA OBRA QUE HA CAÍDO POR AZAR EN MIS MANOS

No sabem, i segurament no podrem saber mai, com va ser que Vicens Vives va accedir a l'obra de Lluís Guardiola, ens és fàcil especular (però és només això, una especulació) que podria ser el mateix autor de la monografia de Vilassar de Mar qui enviés a la redacció de *Destino* un exemplar i, qui sap, si el propòsit de Guardiola no era precisament que aquesta publicació es fes ressò de l'edició de

la monografia vilassarenca. El que sí podem dir és que Vicens errà quan afirmà que el volum era *impresso en el mismo Vilassar de Dalt*, atès que l'obra sortí de les màquines de la impremta de Can Garcia del carrer Bartrina del Vilassar costaner, que d'antic havia estat la Impremta Fors i que en el futur seria Oikos-Tau.

També podem afirmar i amb certesa absoluta que l'obra titulada *Sant Joan de Vilassar Història i geografia de la comarca vilassanesa i del Maresme*, coneguda popularment a Vilassar de Mar com «La Monografia», conté 584 pàgines, 362 il·lustracions i que, malgrat que l'obra duu per data oficial d'impremta l'any 1955, la seva publicació en trenta-sis fascicles de setze pàgines cadascun s'inicià l'any 1947 i finalitzà l'any 1954.

SIN DUDA SE CONVERTIRÁ EN UNO DE NUESTROS CLÁSICOS DE HISTORIA LOCAL

Ja hem dit més amunt que l'obra de Guardiola segueix essent una referència importantíssima a l'hora d'aproximar-se al passat de Vilassar de Mar, en primer lloc, perquè mig segle després encara no ha vingut cap obra a suplir i/o ampliar els continguts de la monografia, ja que totes les publicacions que han anat apareixent són sectorials, parcials o temàtiques i cap ha intentat abraçar un ventall tan ampli de temes i cronologia. Certament, Vicens Vives encertava quan deia que era un dels seus clàssics, ja que també és un dels nostres.

HASTA HOY NADIE EN ESPAÑA HABÍA LOGRADO HACER HISTORIA CON LA FOTOGRAFÍA

Sense ser un recull gràfic o una història gràfica (faltaven aleshores més de quaranta anys per a l'esclat d'aquest tipus de publicacions), la monografia de Guardiola compta amb un bon reguitzell d'imatges, com hem dit anteriorment, són tres-centes seixanta-dues les que formen el corpus il·lustratiu del llibre que, en la seva majoria, són fotografies, la resta són dibuixos i gravats. Aquest gran nombre d'imatges (més d'una per cada pàgina i mitja) sens dubte va causar satisfacció a Vicens, que no tingué miraments d'afirmar: «Y por si hubiera alguna duda, la ilustración va captando el pasado en un magnífico despliegue de posibilidades ópticas. Ese material no tiene precio».

Precisament, vàrem conèixer l'existència de la ressenya que ara comentem gràcies a què la senyora Rosa Sust i Mir (D.E.P) conservà durant anys i panys un retall dins el seu exemplar de la monografia. Orgullosa dels mots que de retruc el gran mestre Vicens Vives havia proferit a tots els fotògrafs col·laboradors que ajudaren Guardiola cedint imatges per a la seva reproducció, entre els quals hi havia el seu pare, Felicià Sust, el zel de la filla ha fet possible aquesta comunicació. Juntament amb les fotografies de Felicià Sust, les imatges d'altres fotògrafs com ara Francesc Lloveras, Xavier Soler, Pau Galbany i, fins i tot, del mateix Guardiola, il·luminaren l'obra que enlluernà el professor Vicens. Aquest *magnífico*

despliegue d'imatges també s'engrossí amb els sempre simpàtics dibuixos de Ramon Muns i Joan Ernest Vinardell, és i serà sempre en paraules del mateix Vicens *un laurel que nadie podrá negarle*.

MARINOS, BURGUESES, OBREROS, CAMPESINOS, GENTE DE BUENA RAZA

Vives afirmà en una ocasió que «El hombre común se ha convertido en el principal protagonista de la Historia». Ara que la història social s'ha imposat aquesta sentència, no ens sembla un gran què, però en el context que ho digué Vives, les paraules vessaven de sentit i no poden anar més en consonància amb l'obra de Guardiola. El gran renovador de la historiografia advocava per una història on les persones en fossin les protagonistes i en aquest sentit la història local jugava un paper fonamental per la proximitat sinó en el temps, sí en l'espai. Així, l'obra de Guardiola no podia plaure més a Vives, que arribà a posar per escrit que per la seva familiaritat [als vilassarencs] «muy pronto los conocemos y en seguida los amamos».

MOTS PER CLOURE

Vicens Vives, durant la seva trajectòria anà forjant una percepció de la història pròpia, molt robusta quant a fonaments i molt rica quant a matisos. De la profunditat epistemològica de Vicens, el seu deixeble Josep Fontana¹² deixà escrit que

«[Vicens Vives] entrà en contacte amb els nous corrents de la historiografia europea i rebé una forta influència de l'escola dels *Annales*, que el dugué a afirmacions programàtiques on proclamava la importància dels fets econòmics i, molt especialment, la fe en l'eficàcia del *mètode estadístic*, encara que amb adherències tan poc congruents com la geopolítica, el mètode de les generacions o les morfologies històriques. Malgrat el caràcter francament positivista dels plantejaments de Vicens, el món acadèmic hispànic els mirà amb recel i volgué justificar amb raons ideològiques el refús d'una exigència d'actualització que posava en evidència la misèria intel·lectual dominant».

Aquesta formulació teòrica, juntament amb la importància que Vicens tingué en el panorama historiogràfic internacional, enalteixen, ni que sigui d'esquitllada, l'obra de Guardiola; és per això que, amb motiu de l'any Vicens, hem tingut a bé recordar la biografia del professor dels professors i el llibre de capçalera de molts vilassarencs de mar i un «clásico de historia local» del mateix Vicens que considerà com un exemple «“del bon capteniment” a que tiende por naturaleza la sociedad catalana».

Alexis Serrano Méndez
Centre d'Estudis Vilassarencs

NOTES

- 1.- Sobre els actes institucionals més acadèmics, vegeu PERE MOLAS I RIBALTA, «En el centenari de Vicens Vives», *Índice Histórico Español*, Vol. XLVI, núm. 123 (Barcelona 2010), 13 i 14.
- 2.- JOSEP MARIA MUÑOZ LLORET, *Album Jaume Vicens Vives*. Ministerio de Cultura. Sociedad Estatal de conmemoraciones culturales (Barcelona 2010), 39-42.
- 3.- MUÑOZ, *opus cit*, 51-55.
- 4.- Arxiu Territorial Judicial de Barcelona Ciutat. Secció Audiència Provincial de Barcelona. Fons Tribunal Regional de Responsabilitats Polítiques. Expedient 4.322 incoat el 27 d'agost de 1940.
- 5.- JOSEP FONTANA, *Enciclopèdia Catalana*. Sota la veu Jaume Vicens Vives.
- 6.- *Ibíd.*
- 7.- Muñoz *opus cit*, 178-187.
- 8.- *Destino*, 25 de juny de 1955 (núm. 933), 30.
- 9.- Si no s'indica el contrari, la major part de les dades relatives a Guardiola han estat extretes de DAMIÀ BAS MACIÀ, *Carrers i gent de Vilassar de Mar, Qui és qui a la nomenclatura urbana* (1996), 87-91.
- 10.- LLUÍS GUARDIOLA I PRIM, *Sant Joan de Vilassar (Història i geografia de la comarca vilassanesa i del Maresme)*, Vilassar de Mar 1955.
- 11.- ALEXIS SERRANO MÉNDEZ, *L'Abans Vilassar de Mar, recull gràfic 1852-1965*. (2007), 308-311.
- 12.- JOSEP FONTANA, *Enciclopèdia Catalana*. Sota la veu Jaume Vicens Vives.

BIBLIOGRAFIA

- AAVV. *Jaume Vicens i Vives, visions sobre el seu llegat*. Editorial Base (Barcelona 2010).
- BAS MACIÀ, Damià. *Carrers i gent de Vilassar de Mar: qui és qui a la nomenclatura urbana* (Vilassar de Mar 1997).
- FONTANA, Josep. *Enciclopèdia Catalana*. Sota la veu Jaume Vicens Vives.
- GUARDIOLA I PRIM, Lluís. *Sant Joan de Vilassar (Història i geografia de la comarca vilassanesa i del Maresme)* Vilassar de Mar 1955.
- MUÑOZ LLORET, Josep Maria. *Album Jaume Vicens Vives*. Ministerio de Cultura. Sociedad Estatal de conmemoraciones culturales (Barcelona 2010).
- MOLAS I RIBALTA, Pere. «En el centenari de Vicens Vives», *Índice Histórico Español*, Vol. XLVI. Núm. 123 (Barcelona 2010).
- SERRANO MENDEZ, Alexis. *Vilassar de Mar: recull gràfic 1852-1965* (El Papiol 2007).